

ISTEN LÉTEZIK ÉS PETRUNIJÁNAK HÍVJÁK

Nő a férfiak dzsungelében

VINCZE TERÉZ

A NŐGYŰLÖLET EGYIK LEHETSÉGES ELLENSZERE A SZATÍRA.

Amakedón rendezőnő, Teona Strugar Mitevska filmje megérdemelten nyerte el 2019-ben az Európai Parlament művészeti díját, a Lux-díjat, melyet az európai kultúra és sokszínűség, az európai társadalmi kérdések ábrázolásában kiemelkedően teljesítő filmek számára alapítottak 2007-ben. Márpedig a nőkkel szembeni diszkrimináció, a nőket érő erőszak itt van velünk továbbra is Európában, úgyhogy az ilyen remek érzékkel megalkotott feminista szatírák továbbra is nagyon időszerűek.

A film sztorijának alapja megtörtént esemény. Az ortodox vallási tradícióban a karácsonyi ünnepkörhöz tartozó, máig élő hagyomány, hogy a hívők egy, a pápa által folyóba vagy tóba dobott fakeszt megszerzéséért versengenek, s aki nyer, annak sok szerencsét és sikert hoz az új esztendő. A tradíció része, hogy a keresztért csak férfiak versenghetnek. 2014-ben, egy északmakedóniai szertartáson egy fiatal lány megszerezte meg a keresztet. A lány nem volt nőjogi aktivista, ahogy maga nyilatkozta: „egyszerűen beugrottam, és

gyorsabban úsztam, mint a többiek ... miért ne lehetne nekem is egy szerencsés évem?” Tette azonban olvasható a vallási hagyományok, a közösségi tradíciók, a nőket diszkrimináló rendszer elleni kihívásként is. A korabeli sajtó az egészet vicces bulvárhírként kezelte, az emberek pedig leginkább bolondnak tartották a lányt.

Ebből az alapötletből épít összetett társadalomkritikát Strugar Mitevska filmje. Az ő főhősnője (Petrunija) sem harcos feminista – habár sokat mondó, hogy végzettségére nézve történész, akit a kínai forradalom, valamint a kommunizmus demokratikus rendszerekbe való integrálásának kérdése érdekel. Ezzel együtt azonban a film elején csak egy egyszerű nő, akit a mindennapi megaláztatások, a hétköznapi elkéseregés vesz rá a váratlan cselekedetre, hogy magát vízbe vetve megszerezze a keresztet. A tett és az elszántság, melyel a megszerzett tárgyhoz minden ha-

tósági és fizikai fenyegetés ellenére ragaszkodik, növeli őt a filmben társadalomkritikai szimbólummá, miközben nagyon is életszerű és csontig hatoló tapasztalat vele együtt átélni a mindenfelől ráirányuló nőgyűlölet változatos formáit.

A film felvonultatja a társadalom mindazon képviselőit, akik cserben hagyták Petruniját. Családjában a kiskorától lánya önbizalmát romboló figura, az állásinterjú a főnök viselkedésén keresztül a munka világának durva szexizmusával szembeül. Az egyház részéről a pápa némiképp megértő-

nek mutatkozik, de a méltóságukban megsértett férfi hívek a társadalom legsötétebb nőgyűlöletének képviselőiként ábrázolatnak. A rendőrség, a hímsoviniszta vezetőkkel a jogrendszer patriarchális fellegvára – vagy még inkább macsó dzsungel, ahol a nőt kizárólag megriadt állatként képesek kezelni. A film sok csodálatos vizuális megoldása között is kiemelkedő a rendőrségi kihallgató szoba, melynek falán hatalmas dzsungelszerű növények képe látható, mely előtt Petrunija fokozatosan alakul nagyragadozóvá. Azonban a remény is itt csillan fel a nő tettére csodálattal tekintő fiatal rendőr képében, aki talán egy emberségesebb, empatikusabb jövő ígérését jelenti. S megjelenik a média is a televízióriporternő szerepében, aki egyrészt nőként maga is harcol a magánéletben és saját munkahelyi struktúrájában a férfakkal, de ambivalens figura is, akit leginkább a pusztá karriervágy motivál, amikor próbálja inkább felfújni, mint dokumentálni a sztorit. Az együttérző fiatal rendőr mellett Petrunija barátnője az egyetlen reménysugár, aki hősként tekint a lányra kiállásáért és rendíthetlenségéért.

A nagy műgonddal kiválasztott képkivágatok, az erőteljes vizuális történetmesélés mellett a főszerepet alakító Zorica Nusheva (színházi szerepek után első filmes alakítása) teszi a filmet rendkívül emlékezetessé. A főhős nemcsak kinézetében emlékeztet Kocsis Ágnes *Pál Adrienn* című filmjének hősnőjére, de abban is, ahogy a film viszontagságainak során – kitartásának és elszántságának köszönhetően – vesztésből nyertessé válik, a saját élete nyertesévé. A küzdelem eredménye az önbecsülés helyreállítása, ami Petrunija esetében még életének romantikus értelemben vett megoldását is felcsillantja. A változás lehetséges, még itt a keleti végeken is, ha nem is a társadalomban, de az egyének számára talán.

ISTEN LÉTEZIK ÉS PETRUNIJÁNAK HÍVJÁK (*Gospod Postoi, imeto l'e Petrunija*) – makedón-szlovén, 2019. Rendezte és írta: **Teona Strugar Mitevska**. Kép: **Virginie Saint-Martin**. Szereplők: **Zorina Nusheva** (Petrunija), **Labina Mitevska** (Slavica), **Stefan Vujisic** (Darko), **Suad Begovski** (Pópa), **Simeon Moni Damevski** (Milan). Gyártó: **Sister and Brother Mitevski / Entre Chien et Loup**. Forgalmazó: **Cirko Film**. *Feliratos*. 100 perc.

„Fokozatosan alakul nagyragadozóvá”
(Zorica Nusheva)

